

Звіт
про виконання
Програми управління державним боргом
за 2023 рік

I. Загальні положення

Звіт про виконання Програми управління державним боргом за 2023 рік, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 31.01.2022 № 48 (далі – Програма), підготовлено на виконання вимог постанови Кабінету Міністрів України від 01.08.2012 № 815 «Про затвердження Порядку здійснення контролю за ризиками, пов'язаними з управлінням державним (місцевим) боргом».

II. Стан та структура державного боргу на кінець 2023 року

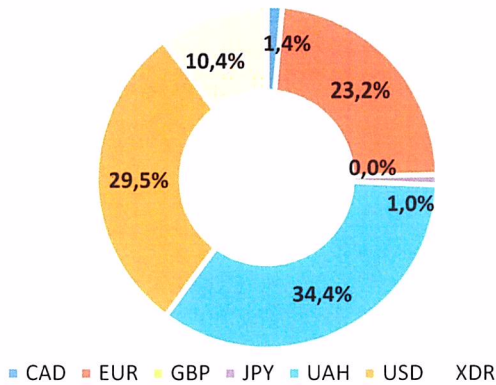
Статтею 5 Закону України «Про Державний бюджет України на 2023 рік» (зі змінами) граничний обсяг державного боргу на кінець 2023 року визначено у сумі 6 109,8 млрд грн, фактично обсяг державного боргу становив 5 188,1 млрд грн (84,9 %). Утримання обсягу державного боргу на рівні нижчому ніж було передбачено Законом України «Про Державний бюджет України на 2023 рік» стало можливим за рахунок надходження коштів міжнародної фінансової допомоги у формі грантів.

млрд грн	31.12.2022	31.12.2023
Державний борг, в т.ч.:	3 715,1	5 188,1
Внутрішній борг	1 389,7	1 587,7
частка в загальному обсязі, %	37,4%	30,6%
Зовнішній борг	2 325,4	3 600,4
частка в загальному обсязі, %	62,6%	69,4%
Державний борг до ВВП, %	70,9%	79,4%

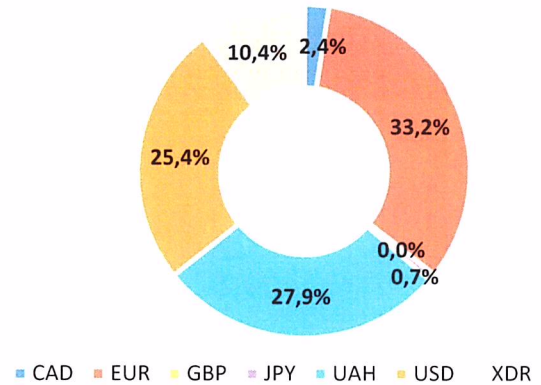
Водночас необхідність фінансування значного дефіциту державного бюджету за рахунок боргових джерел спричинила зростання показника відношення обсягу державного боргу до ВВП на кінець 2023 року на 8,5 в. п. порівняно з 2022 роком.

Водночас, оскільки здебільшого джерелом покриття дефіциту були зовнішні запозичення від міжнародних фінансових організацій та країн-партнерів, частка державного внутрішнього боргу в загальному обсязі державного боргу на кінець 2023 року зменшилась на 6,8 в. п. та становила 30,6 % проти передбачених Програмою 21,3 %. Також частка державного боргу, номінованого в національній валюті, протягом 2023 року зменшилась на 6,5 в. п. – з 34,4 % до 27,9 % (при запланованих 20,9 %).

Структура державного боргу в розрізі валют, 31.12.2022

Структура державного боргу в розрізі валют, 31.12.2023

Питома вага довгострокових боргових інструментів у структурі державного боргу становила 82,3 %, середньострокових – 14,5 %, короткострокових – 3,3 % (проти передбачених Програмою 81,1 %, 18,3 %, та 0,6 % відповідно).

Збільшення частки короткострокових інструментів зумовлено необхідністю розміщення короткострокових ОВДП з метою забезпечення безперебійного фінансування державного бюджету.

III. Платежі за державним боргом у 2023 році

Протягом року збільшено потребу у фінансуванні державного бюджету та, відповідно, збільшено план державних запозичень шляхом внесення змін до додатка 2 до Закону України «Про Державний бюджет України на 2023 рік» (Закон України «Про внесення змін до Закону України "Про Державний бюджет України на 2023 рік» щодо забезпечення видатками сектору безпеки і оборони» від 21.03.2023 № 2992-IX та Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2023 рік» щодо фінансового забезпечення сектору безпеки і оборони та вирішення першочергових питань» від 06.10.2023 № 3415-IX).

Фактичні витрати державного бюджету з погашення та обслуговування державного боргу в 2023 році становили 684,1 млрд грн, або 94,9 % скоригованого плану (зменшеного порівняно з передбаченими у Програмі витратами в сумі 741,3 млрд грн на 2,7 %):

витрати за державним внутрішнім боргом становили 568,9 млрд грн, що менше скоригованого плану на 28,6 млрд грн;

витрати за державним зовнішнім боргом становили 115,2 млрд грн, що менше скоригованого плану на 8,2 млрд гривень.

Обсяг платежів з погашення державного боргу становив 436,5 млрд грн (95,8 % скоригованого плану), з яких:

платежі з погашення державного внутрішнього боргу – 369,8 млрд грн (95,9 % скоригованого плану);

платежі з погашення державного зовнішнього боргу – 66,7 млрд грн (95,1%

скоригованого плану).

Видатки з обслуговування державного боргу передбачено Програмою в обсязі 326,3 млрд грн, протягом року відповідно до внесених змін до державного бюджету обсяг видатків було скориговано до 265,3 млрд гривень. Фактично видатки з обслуговування державного боргу у 2023 році становили – 247,6 млрд грн, або 93,3 %, з яких:

видатки за державним внутрішнім боргом – 199,1 млрд грн;

видатки за державним зовнішнім боргом – 48,5 млрд гривень.

Така економія коштів державного бюджету зумовлена такими чинниками: отриманням міжнародної фінансової допомоги у формі грантів;

покриттям Європейською Комісією частини платежів з обслуговування кредитів макрофінансової допомоги;

відхиленням фактичного курсу національної валюти щодо іноземної валюти на дату здійснення платежів від прогнозного курсу;

відхиленням фактичних індексу споживчих цін та облікової ставки Національного банку України порівняно з індексом споживчих цін та обліковою ставкою, що використовувались під час складання проєкту державного бюджету.

IV. Боргові інструменти, за допомогою яких було забезпечено фінансування Державного бюджету України у 2023 році

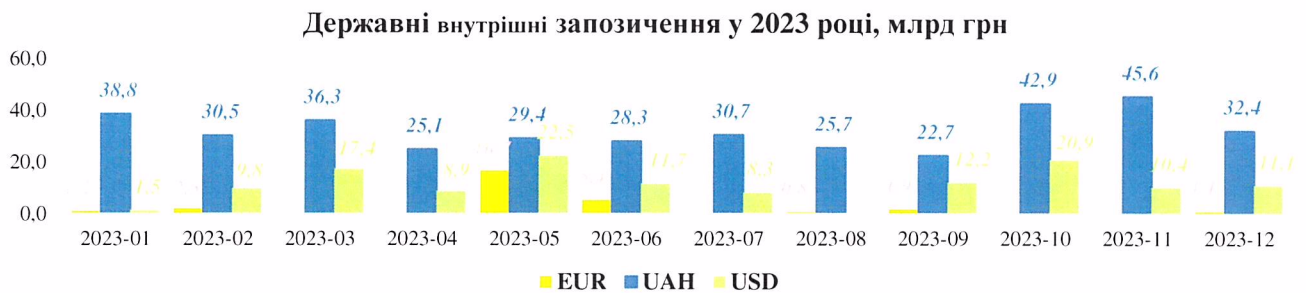
У зв'язку із збільшенням дефіциту державного бюджету внаслідок руйнівного впливу на економіку країни повномасштабного вторгнення російської федерації протягом 2023 року річний плановий показник державних запозичень було неодноразово збільшено в загальному підсумку на 754,5 млрд грн – до 2 458,1 млрд грн, з яких державні внутрішні запозичення – 569,6 млрд грн, державні зовнішні запозичення – 1 888,5 млрд грн, у тому числі до загального фонду державного бюджету – 2 284,3 млрд грн, до спеціального фонду державного бюджету – 173,8 млрд грн (з урахуванням внесених змін Законом України «Про внесення змін до Закону України "Про Державний бюджет України на 2023 рік» щодо забезпечення видатками сектору безпеки і оборони» від 21.03.2023 № 2992-IX та Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2023 рік» щодо фінансового забезпечення сектору безпеки і оборони та вирішення першочергових питань» від 06.10.2023 № 3415-IX).

Фактично державних запозичень у 2023 році здійснено на суму 1 704,2 млрд грн, у тому числі: державні запозичення до загального фонду державного бюджету – 1683,8 млрд грн, (73,7 % скоригованого планового показника), з яких державні внутрішні запозичення – в обсязі 552,6 млрд грн, державні зовнішні запозичення – 1 131,3 млрд грн, державні зовнішні запозичення до спеціального фонду державного бюджету – 20,3 млрд грн (11,7 % скоригованого планового

показника).

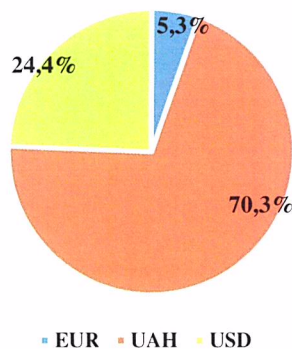
З метою фінансування загального фонду державного бюджету на внутрішньому ринку капіталу протягом року було залучено 552,6 млрд грн від розміщень ОВДП, у тому числі номінованих в національній валюті – 388,5 млрд грн, в іноземних валютах – в еквіваленті 164,1 млрд грн (3,7 млрд дол. США, 0,7 млрд євро).

Шляхом випуску бенчмарк-облігацій, за рахунок яких банки мають змогу покривати частину обсягу обов'язкових резервів, було залучено на фінансування державного бюджету 214,5 млрд грн, що становило 55,2 % загального обсягу випущених ОВДП, номінованих у гривні протягом року (рішення Правління Національного банку України від 22.05.2023 № 193-рш «Про внесення змін до рішення Правління Національного банку України від 23 листопада 2017 року № 752-рш»).

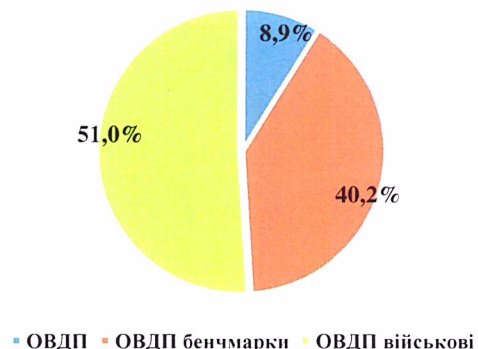

За рахунок випуску військових ОВДП, які стали дієвим інвестиційним інструментом підтримки державного бюджету, доступним для громадян, бізнесу та іноземних інвесторів, на фінансування державного бюджету було залучено 281,8 млрд гривень.

Структура фінансування державного бюджету за рахунок ОВДП в розрізі валют

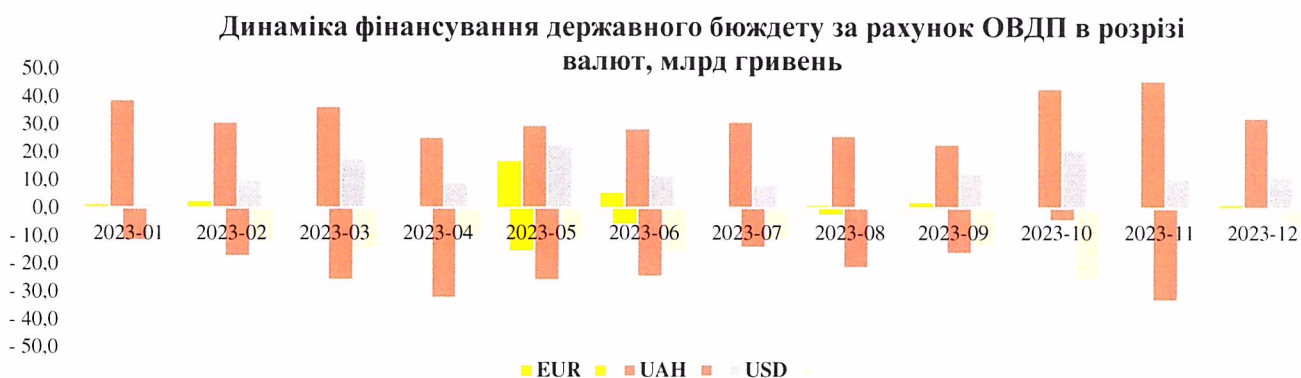

Структура фінансування державного бюджету за рахунок випуску ОВДП

Частка державних внутрішніх запозичень у загальному обсязі державних запозичень становила 32,4 % проти 23,2 %, встановлених скоригованим планом.

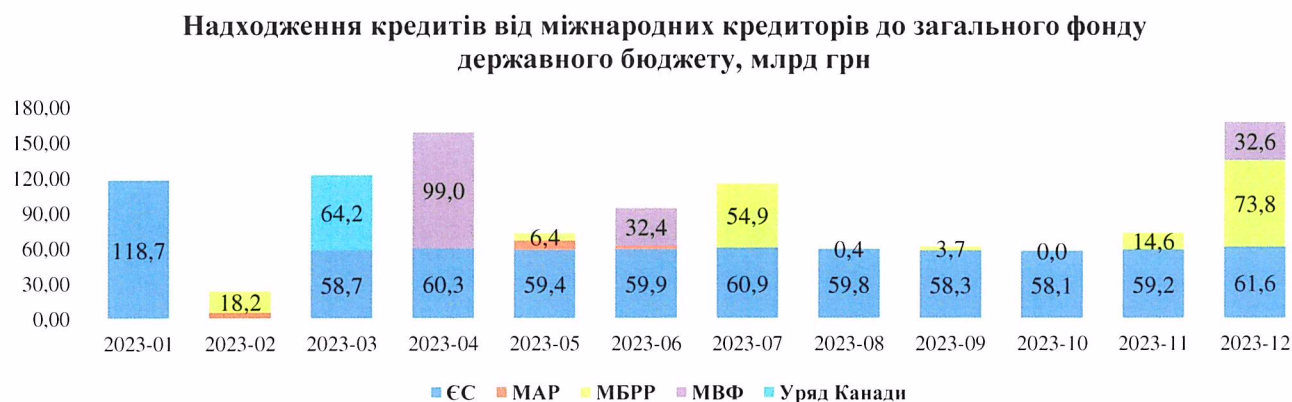
Середній строк обігу розміщених у 2023 році на аукціонах ОВДП становив 1,6 року. Середньозважена дохідність облігацій внутрішньої державної позики у 2023, номінованих у гривні, становила – 18,7 % річних, у доларах США – 4,7 % річних, у євро – 3,1 % річних.

Рівень рефінансування (rollover) ОВДП становив 150 %, зокрема 173 % ОВДП, номінованих у гривні, 111 % для ОВДП у доларах США та 126 % для ОВДП у євро.

До Національного банку України за додатковим фінансуванням Міністерство фінансів України не зверталось.

Державні зовнішні запозичення у 2023 році здійснено на суму 1151,6 млрд гривень.

Державні зовнішні запозичення до загального фонду державного бюджету здійснено на суму 1131,3 млрд грн, а саме:

714,9 млрд грн (18,0 млрд євро) – надходження коштів ЄС макрофінансової допомоги відповідно до Меморандуму про взаєморозуміння між Україною та ЄС (Інструмент надання підтримки Україні на 2023 рік (макрофінансова допомога +, МФД-ІХ);

164,0 млрд грн (3,3 млрд СПЗ) – надходження коштів МВФ у межах чотирирічної програми розширеного фінансування EFF;

64,2 млрд грн (2,4 млрд канадських доларів) – надходження коштів позики Уряду Канади;

54,9 млрд грн (1,5 млрд дол. США) – надходження коштів позики МБРР на

підтримку політики розвитку та відновлення;

33,4 млрд грн (900,0 млн дол. США) – надходження коштів позики МБРР у межах проєкту «Інвестиції у соціальний захист задля підвищення охоплення, стійкості та еф-ті (INSPIRE)»;

18,3 млрд грн (500,0 млн дол. США) – надходження коштів позики МБРР у межах Четвертого додаткового фінансування проєкту «Підтримка державних видатків для забезпечення стійкого державного управління в Україні»;

18,1 млрд грн (500,0 млн дол. США) – надходження коштів позики МБРР у межах П'ятого додаткового фінансування проєкту «Підтримка державних видатків для забезпечення стійкого державного управління в Україні»;

37,5 млрд грн (1,0 млрд дол. США) – надходження коштів позики МБРР у межах Шостого додаткового фінансування проєкту «Підтримка державних видатків для забезпечення стійкого державного управління в Україні»;

16,1 млрд грн (404,3 млн євро) – надходження коштів позики МАР у межах проєкту «Підтримка державних видатків для забезпечення стійкого держуправління в Україні»;

4,8 млрд грн (132,0 млн дол. США) – надходження коштів позики МБРР у межах проєкту «Прискорення інвестицій у сільське господарство України»;

1,8 млрд грн (47,0 млн євро) – надходження коштів позики МБРР у межах проєкту «Зміцнення системи охорони здоров'я та збереження життя»;

1,3 млрд грн (35,0 млн дол. США) – надходження коштів МБРР у межах другого додаткового фінансування, спрямованого на подолання наслідків пандемії COVID-19;

0,5 млрд грн (15,0 млн дол. США) – надходження коштів позики МБРР у межах проєкту «Модернізація системи соц. підтримка населення України»;

0,7 млрд грн (18,5 млн дол. США) – надходження коштів позики МБРР у межах проєкту «Модернізація системи соціальної підтримки населення України»;

0,5 млрд грн (14,0 млн дол. США) – надходження коштів позики МБРР у межах проєкту «Додаткове фінансування проєкту «Поліпшення охорони здоров'я на службі у людей».

До спеціального фонду державного бюджету отримано кошти на впровадження спільних з МФО та країнами-партнерами проєктів на суму 20,3 млрд гривень.

Середньозважена вартість державних зовнішніх запозичень до загального фонду державного бюджету становила 1,8 % річних, до спеціального фонду державного бюджету – 3,9 % річних.

Боргові інструменти з фіксованою ставкою становили 78,7 %, з плаваючою – 21,3 % проти передбачених Програмою 58,4 % та 41,6 % відповідно. За термінами обігу найбільшу питому вагу у запозиченнях 2023 року мали довгострокові інструменти – 67,6 %, середньострокові – 19,8 %; короткострокові інструменти становили 12,6 % (проти передбачених

Програмою 57,5 %, 37,9 % та 4,6 % відповідно).

Збільшення частки довгострокових інструментів відбулося внаслідок переважного фінансування державного бюджету за рахунок пільгових довгострокових кредитів та позик МФО та країн-партнерів.

Варто також врахувати той факт, що міжнародні фінансові організації та країни-партнери надавали фінансову підтримку у вигляді грантів, що дало змогу зменшити потребу у фінансуванні державного бюджету за рахунок державних запозичень.

V. Ситуація на світових ринках капіталу

У 2023 році світові фондові ринки завершили рік на високому рівні та продемонстрували значний прибуток завдяки зниженню глобальної інфляції, падіння індексу долара і цін на нафту. Американські індекси Dow Jones та Nasdaq показали зростання на 13,7 % та 43,4 % відповідно. Європейські індекси DAX, CAC 40 та FTSE100 також продемонстрували відчутне зростання. Інфляція почала сповільнюватися у 2023 році, і очікується, що центральні банки зменшать темпи підвищення ставок через сповільнення економічного зростання. Загалом 2023 рік був значно успішнішим для світової економіки на тлі невизначеності 2022 року, спровокованої війною росії та України, високою інфляцією та зростаючими світовими процентними ставками.

У 2023 році на світовий фінансовий ландшафт значно впливала посилена грошово-кредитна політика головних центральних банків. Їхня реакція продовжує спрямовуватися на стримування інфляції. Протягом 2023 року Європейський центральний банк підвищив ключові процентні ставки майже вдвічі та встановив основну ставку операцій рефінансування на рівні 4,5 % (проти 2,5 % станом на кінець 2022). ФРС у США знизило темпи підняття ключової ставки та досягнуло 5,5 % на кінець року (проти 4,5 % станом на кінець 2022 року).

У країнах, що розвиваються, інфляція стабілізувалась у 2023 році. Це змусило центральні банки в цих регіонах переглянути позицію жорсткої монетарної політики та перейти до пом'якшення, починаючи з другої половини 2023 року. Індекс MSCI Emerging Markets протягом 2023 року виріс на 7,0 %, тоді як світовий індекс MSCI World – на 21,8 %.

Глобальна активність у сфері злиттів та поглинань після спокійного другого півріччя 2022 року продовжила знижуватися у 2023 році. Загальний обсяг угод зі злиття та поглинання знизився на 32 % у річному обчисленні – з 2,97 трлн дол. США у 2022 році до 2,02 трлн дол. США у 2023 році. Загалом у 2023 році здійснено 37 218,0 угод, що на 28,1 % менше ніж у 2022 році. На американський регіон припало 54,8 % світової активності у сфері злиттів та поглинань із загальним обсягом інвестицій у 1,1 трлн дол. США.

У 2023 році світовий ринок IPO ще більше ослаб після різкого спаду у 2022 році. Як кількість угод, так і загальний обсяг залучених коштів у 2023 році

знизилися приблизно на 12 % та 27 % відповідно. Ринок США стимулював глобальну активність на ринку IPO, оскільки він продемонстрував збільшення довіри інвесторів. Ринки боргового капіталу в усьому світі зросли на 2,4 % до 9,7 трлн дол. США у 2023 році.

У 2023 році базові показники дохідностей знизились за інструментами як у доларах США (-1 б. п.), так і в євро (-42 б. п.) через інфляційний тиск та геополітичну напругу. Загальні чисті потоки для кожного типу валюти за глобальним диверсифікованим індексом JP Morgan GBI-EM становили 26,8 млрд дол. США за фондами у твердій валюті, та 8,2 млрд дол. США в національній валюті. Дохідність боргових зобов'язань у національній валюті країн із економікою, що розвивається, становила 8,07 % (у доларовому еквіваленті) у 4 кварталі 2023 року, згідно з Індексом.

За даними Світового банку, в 2023 році загальна сума зелених, соціальних облігацій сталого розвитку (GSS), випущених у всьому світі, сягнула 4,9 трлн дол. США. Зелені облігації становили 64 % від цієї суми. У 2023 році випуск облігацій GSS виріс на 3,9 % порівняно з попереднім роком і становив 1 трлн дол. США. Найбільш суттєвим зростання було у першому кварталі 2023 року, коли випуски зросли на 43,5% порівняно зі спадним четвертим кварталом 2022 року. Протягом 2023 року державний сектор залишався одним з головних емітентів GSS облігацій, внесок якого становив 358 млрд дол. США, що на 22,2 % більше ніж у 2022 році.

Глобальний фондовий ринок у 2023 році поступово відновлювався після економічної невизначеності 2022 року. У 2023 році фондовий індекс Dow Jones Industrial Average піднявся з 33,147 п. до 37,690 п. на кінець року, а індекс S&P 500 піднявся до 4,697 п. (порівняно із 3,895 п. на початок року).

VI. Макроекономічна ситуація та основні тенденції на внутрішньому ринку державних цінних паперів

Триваюча військова агресія російської федерації призводить до величезних людських, соціальних та економічних втрат.

З огляду на стійкий прогрес у зниженні інфляції, накопичення значного рівня міжнародних резервів, збільшення привабливості гривневих депозитів та ОВДП, Національний банк України з 03.10.2023 перейшов до режиму керованої гнучкості обмінного курсу та продовжив реалізацію Стратегії пом'якшення валютних обмежень, переходу до більшої гнучкості обмінного курсу та повернення до інфляційного таргетування.

Новий режим посилив стійкість української економіки та валютного ринку, сприяв їх кращій адаптації до внутрішніх і зовнішніх шоків та зменшив ризики накопичення валютних дисбалансів, які можуть генерувати тривале утримання фіксованого курсу.

Незважаючи на безпрецедентні шоки, міжнародні резерви України станом на 01.01.2023, за попередніми даними, становили 28,5 млрд дол. США. Станом на 31.12.2023 офіційні резервні активи України становили 40,5 млрд дол. США,

водночас монетарне золото (якщо враховувати золоті депозити та золото в свопах) – лише 1798,6 млн дол.США (4,44 % від загального обсягу резервів).

На виконання Стратегії управління державним боргом Міністерство фінансів України продовжило здійснення заходів для розвитку внутрішнього ринку державних цінних паперів. Підтримувалася постійна комунікація з первинними дилерами, продовжувалася оптимізація обсягів нових випусків ОВДП на внутрішньому ринку, збільшено їх ліквідний обсяг та визначені бенчмарки.

На первинному ринку у 2023 році проведено 206 аукціонів (результативні – 204 аукціони, або 99 %), на яких Мінфін з метою задоволення потреб різноманітних груп інвесторів та в межах управління ліквідністю пропонував широкий спектр облігацій, номінованих у національній та іноземних валютах, з термінами обігу від 3 місяців до 5 років. Мінфін протягом 2023 року випустив широкий спектр ОВДП зі строками обігу в гривні: 6, 7, 8, 9 та 10 місяців; 1 рік; 1,8 року; 2 роки; 3 роки; 3,2 року; 3,3 року. ОВДП номіновані в доларах США зі строком обігу: 6, 7, 8, 9 місяців та 1 рік, а також номіновані в ЄВРО зі строком обігу 6, 9 місяців та 1 рік. Водночас найбільшим попитом користувалися короткострокові до 1 року та середньострокові ОВДП зі строком обігу від 1 до 3 років.

У 2023 році продовжено тенденцію до зменшення ставок, що пов'язане, зокрема, зі зниженням облікової ставки НБУ. Одночасно зі зниженням ставок за ОВДП у другій половині 2023 року попит інвесторів відновився, що позитивно позначилось на виконанні плану державних запозичень та фінансуванні держбюджету. Так, протягом 2023 року ставки знизилися: за 1-річними ОВДП – з 18,5 % до 16,85 %, за 2-річними – з 19,59 % до 17,58 %, за 3-річними – з 19,75 % до 18,60 %.

У зв'язку із заборною виведення капіталу з країни через воєнний стан з лютого 2023 року попит нерезидентів почав змінюватись. Від показника 56,7 млрд грн на початку 2023 року, портфель нерезидентів на кінець грудня 2023 року зменшився до 42,9 млрд гривень.

Фізичні особи демонстрували зацікавленість у державних цінних паперах, які забезпечували вищу дохідність ніж банківські депозити, залишаючись ліквідним інструментом. Відсутність оподаткування купонного доходу і доходу від операцій з купівлі-продажу цінних паперів збільшує привабливість ОВДП для населення. Завдяки цьому портфель ОВДП у фізичних осіб зріс протягом 2023 року з 29,9 млрд грн до 51,3 млрд гривень.

З жовтня 2022 року кожний громадянин України може придбати державні військові облігації у застосунку ДІЯ у декілька кліків. У цьому застосунку приватні особи мають можливість купити дисконтні військові облігації зі строком погашення менше року, що продаються за ціною нижче номіналу, та купонні облігації зі строком погашення більше року та передбаченими купонними платежами.

Зацікавленість громадян та представників бізнесу до інвестування в ОВДП протягом 2023 року помітно зросла. Зокрема, обсяг вкладень юридичних осіб збільшився протягом цього періоду у понад 1,3 раза – до 139 млрд грн, а фізичних осіб – у 1,8 раза до 53,3 млрд гривень.

Реалізовано та удосконалено можливість онлайн-покупки військових ОВДП фізичними особами – резидентам через портал ДІА. Українці у 2023 придбали у застосунку ДІА понад 2 млн військових облігацій. На тепер у ДІІ доступні 10 військових ОВДП: Євпаторія, Сімферополь, Нова Каховка, Керч, Бахчисарай, Джанкой, Макіївка, Асканія Нова, Залізний Порт та Ялта; їх кількість поступово змінюється. ДІА не продає облігацій самотужки, для цього залучаються партнери, які купують їх у держави та продають через застосунок. Партнерами ДІА виступають два банки – первинні дилери Мінфіну та три торговці цінними паперами. Кожна облігація – це зброя та військова техніка для наших захисників і захисниць, а також потужна підтримка економіки.

Крім того, за підсумками 2023 року було запроваджено оцінювання діяльності банків – первинних дилерів Мінфіну відповідно до наказу Мінфіну від 31.08.2021 № 492 (зокрема виконання ними функції маркет-мейкерів щодо ОВДП на вторинному ринку). Рейтинг банків – первинних дилерів оприлюднено на вебсайті Мінфіну.

Також протягом 2023 року Мінфін визначив 10 бенчмарк-ОВДП, яких було розміщено на аукціонах та представлено широкому колу інвесторів. Також Національний банк України прийняв постанову Правління Національного банку України від 20.04.2023 № 53 «Про внесення змін до постанови Правління Національного банку України від 24 лютого 2022 року № 18», що сприяло реінвестуванню коштів іноземних інвесторів в ОВДП.

VII. Оцінка досягнутих показників та ризиків, пов'язаних з управлінням державним боргом

Бюджетний ризик державного боргу у 2023 році було реалізовано у зв'язку із збільшенням річного планового показника дефіциту державного бюджету на 713,9 млрд грн (з 1296,5 млрд грн до 2010,4 млрд гривень). Фактично план державних запозичень збільшено на 754,5 млрд грн, або на 44,3 %.

Водночас частка видатків з обслуговування державного боргу у видатках загального фонду державного бюджету за 2023 рік становила 8,2 %, що на 6,0 в. п. нижче за передбачений Програмою рівень у 14,2 %.

Валютний ризик

З огляду на дефіцит внутрішніх ресурсів та відсутність альтернативних джерел фінансування державного бюджету, крім державних запозичень, значну частину у фінансуванні державного бюджету становили державні зовнішні запозичення, що зі свого боку реалізувало валютний та відсотковий ризики, оскільки відбулось зростання частки державного боргу в іноземній валюті.

Питома вага державного боргу в національній валюті знизилась протягом

2023 року з 34,4 % до 27,9 %, проте була вищою за запланований рівень (20,9 %).

Відсотковий ризик

У 2023 році спостерігались негативні тенденції у динаміці плаваючих ставок (SOFR, EURIBOR, ставки МВФ тощо). Для прикладу, ставка 6-місячного EURIBOR з 2,732 виросла до 3,861 на кінець 2023 року, 30-денний SOFR – з 4,12655 до 5,34407.

Облікова ставка Національного банку України з 27.07.2023 була знижена з 25 % на початок року до 22 % та почала поступово знижуватись до рівня 15 % станом на 15.12.2023.

Також рівень інфляції продовжив сповільнюватися в 2023 році. Цьому, зокрема, посприяло збереження курсової стійкості на тлі переходу до керованої гнучкості курсу. Так, у 2023 році платежі за облігаціями, прив'язаними до індексу споживчих цін, здійснювались з використання індексу споживчих цін на рівні 21,2 % (березень 2023 року до березня 2022 року) та 7,1% (вересень 2023 року до вересня 2022 року), порівняно з 13,7 % (березень 2022 року до березня 2021 року) та 24,6 % (вересень 2022 року до вересня 2021 року).

Водночас частка державного боргу з плаваючою ставкою на кінець 2023 року становила 30,9 % проти 32,9 % на кінець 2022 року.

Ризик ліквідності

Забезпечення з початку 2023 року високого рівня рефінансування внутрішнього державного боргу, а також надходження коштів зовнішніх кредитів (позик) дало можливість вчасно проводити платежі за державним боргом.

Ризик рефінансування

Здійснення державних внутрішніх запозичень протягом року дозволило без ускладнень виконати зобов'язання з погашення державно внутрішнього боргу. Найнижчий показник рефінансування спостерігався в квітні (88 %), проте рівень рефінансування в попередніх місяцях був вищим за необхідну потребу. Річний відсоток рефінансування внутрішнього державного боргу становив близько 150 %.

Водночас лише 9,6 % ринкових ОВДП було розміщено з терміном погашення у 2023 році, які здійснювались до травня 2023 року з метою забезпечення безперебійного фінансування державного бюджету з початку року.

Загалом вплив ризику рефінансування мінімізовано, зокрема, за рахунок надходження фінансової допомоги від міжнародних фінансових організацій і країн-партнерів.

Ризики, пов'язані з управлінням боргом у 2023 році, відсутні.

VIII. Співпраця з рейтинговими агентствами

Мінфін протягом 2023 року на постійній основі готував та надавав роз'яснення аналітикам міжнародних рейтингових агентств відповідно до запитів, що надходили, а також статистичні та аналітичні дані щодо соціально-економічного та політичного становища України.

Кредитні рейтинги боргових зобов'язань України на кінець 2023 року

Рейтингове агентство	Рейтинг боргових зобов'язань в іноземній валюті		Рейтинг боргових зобов'язань в національній валюті		Прогноз	Дата рейтингової дії
	Довгострокові зобов'язання	Короткострокові зобов'язання	Довгострокові зобов'язання	Короткострокові зобов'язання		
“Fitch Ratings” (Fitch)	СС	С	ССС-	С		08.12.2023 – підтверджено рейтинг
"Standard & Poor's" (S&P)	ССС	С	ССС+	С	Негативний	08.09.2023 – підтверджено рейтинг
“Moody's Investors Service” (Moody's)	Са	-	Са	-	Стабільний	10.02.2023 – знижено рейтинг
Rating and Investment Information, Inc.* (R&I)	ССС				Перегляд з можливим зниженням	27.07.2022 – знижено рейтинг

* - кредитний рейтинг емітента

ІХ. Інші аспекти управління державним боргом

Відповідно до взятих зобов'язань перед МВФ у межах Меморандуму про економічну та фінансову політику від 19.06.2023 та на виконання пункту 3⁹ Прикінцевих та перехідних положень Бюджетного кодексу України 27.10.2023 розроблено Стратегію управління державним боргом на 2024–2026 роки з метою визначення шляхів залучення необхідного фінансування державного бюджету у зв'язку зі значним збільшенням дефіциту державного бюджету, спричиненого

повномасштабною війною росії проти України, за найнижчої можливої вартості з урахуванням ризиків та визначення основних заходів політики управління державним боргом на середньострокову перспективу.

Завдяки ефективній роботі команди Мінфіну у сфері управління державним боргом та продовження активної співпраці з інвесторами в умовах повномасштабної війни Мінфін став переможцем Risk Awards 2023 у номінації «Ризик-менеджер року з суверенних активів» від міжнародного авторитетного видання Risk.net.

Так, 15.11.2023 Мінфін обрано переможцем у номінації «Проривна угода року» (Ground-breaking Deal of the Year) міжнародної премії Bonds, Loans & ESG Capital Markets CEE, CIS & Türkiye Awards 2023.

Захід, який організовує GFC Media Group, щороку відзначає найбільш інноваційні угоди на ринках капіталу з-поміж державних, корпоративних та фінансових установ країн Центральної та Східної Європи, Співдружності Незалежних Держав та Туреччини. Переможців визначають після ретельного вивчення розміру, структури, розподілу угод, а також якості їх виконання та доступу до нових пулів ліквідності, відкриття нових ринків.

Водночас 21.12.2023 підписано зміни до Меморандуму про взаєморозуміння щодо призупинення виплат за офіційним боргом з групою офіційних кредиторів України з країн G7 та Паризького клубу, що дозволить продовжити до кінця березня 2027 року призупинення виплат за державним та гарантованим державою боргом з групою офіційних кредиторів України з країн G7 та Паризького клубу та, як наслідок, знизити навантаження на бюджет до кінця дії програми МВФ і заощадити валютну ліквідність для забезпечення соціальних видатків. Також група офіційних кредиторів відзначила роботу Уряду України у виконанні умов програми Механізму розширеного фінансування (EFF) МВФ і впровадженні важливих реформ, зокрема у сфері боргової політики, які стануть основою для економічного відновлення країни.

Директор Департаменту
боргової політики

Наталія ВОЛКОВСЬКА